

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วง ในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

Factors affecting good agricultural practices of mango growers in Ban Hong District, Lamphun Province

ชมพูนุช คำปัด¹, สุรพล เศรษฐบุตร^{1*}, ภาณุพันธ์ุ ประภาติกุล¹ และ ธนะชัย พันธุ์เกษมสุข²
Chompoonuch Khampud¹, Suraphol Sreshtaputra^{1*}, Panuphan Prapatigul¹, and
Tanachai Pankasemsuk²

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และการผลิตมะม่วง ความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน เก็บข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2562 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 60.75 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีรายได้ในครัวเรือน 218,234.93 บาท/ปี มีภาระหนี้สิน 282,992.65 บาท/ปี การได้รับข้อมูลข่าวสารการได้รับการฝึกอบรม และการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉลี่ย 1 ครั้ง/ปี มีพื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 6.81 ไร่ มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 4 คน มีต้นทุนการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 39,519.61 บาท/ปี มีรายได้จากการจำหน่ายมะม่วงเฉลี่ย 78,571.47 บาท/ปี และมีระดับความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับความรู้มาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วง และความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ($R^2 = 0.530$) มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตมะม่วง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ผู้ผลิตมะม่วง ความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ABSTRACT: The objective of this research was to study the personal information, economic, social status and mangoes production. Knowledge of good agricultural practices. Factors affecting Good Agricultural Practices. Problems and suggestions for Good Agricultural Practices of mango growers in Ban Hong District, Lamphun Province. The sample of this research were 136 farmers who produced mangoes in accordance with good agricultural practices in Ban Hong District, Lamphun Province. Between May and July 2019. Data were analyzed by descriptive statistics include frequency, percentage, mean, maximum, minimum, standard deviation and inferential statistics to test hypothesis by Stepwise Multiple Regression Analysis. Most of the farmers an average are of 60.75 years. The

¹ สาขาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนารชนบท ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Major of Agricultural Extension and Rural Development, Department of Agricultural Economy and Development,
Faculty of Agriculture, Chiang Mai University

² สาขาวิชาพืชสวน ภาควิชาพืชศาสตร์และปฐพีศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Major of Agricultural Horticulture, Department of Agricultural Plant and Soil Sciences, Faculty of Agriculture,
Chiang Mai University

* Corresponding author: suraphol.s@cmu.ac.th

average number of members in the household is 4 peoples with incomes of 218,234.93 baht / year with the incomes 218,234.93 baht / year and dept are 282,992.65 baht / year. Most farmers received information by training and contacting the promotion officers or related departments on average 1 time / year. The farmers have an average of 6.81 rai of mango growers with an average of 4 laborers working in mangoes with an average cost of 39,519.61 baht / year and an average of 78,571.47 baht for mangoes per year. Farmers have knowledge levels in Good Agricultural Practices a high. From hypothesis testing, it was found that the amount of labor and knowledge in Good Agricultural Practices ($R^2 = 0.530$) were statistical significance with good agricultural practices at the level of 0.05.

Keywords: mango growers, knowledge in Good Agricultural Practices, Good Agricultural Practices

บทนำ

มะม่วงเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งด้านการบริโภคในประเทศมากกว่าร้อยละ 90 ในรูปของผลสดประมาณ 3,005,025 ตัน และมีการส่งออกในรูปของผลสด 63,199 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,107 ล้านบาท มะม่วงบรรจุภาชนะอัดลม 25,938 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,372 ล้านบาท มะม่วงอบแห้ง 2,595 ตัน คิดเป็นมูลค่า 620 ล้านบาท และมะม่วงแช่แข็ง 2,381 ตัน คิดเป็นมูลค่า 376 ล้านบาท พื้นที่เพาะปลูกมะม่วงของประเทศไทย ปี 2561 เพิ่มขึ้นจากปี 2560 เนื่องจากมีการส่งเสริมให้ขยายพื้นที่ปลูกจากภาครัฐ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

จังหวัดลำพูนมีการปลูกมะม่วงจำนวนมาก รองจากจังหวัดเชียงใหม่จากกลุ่ม 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตมะม่วงเพื่อการค้าและส่งออกที่สำคัญ (ศูนย์วิจัยระบบทรัพยากรเกษตร, 2561) จังหวัดลำพูนมีพื้นที่เพาะปลูกมะม่วง 23,493 ไร่ ผลผลิตมะม่วง 14,241.400 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,125.18 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาผลผลิตมะม่วงที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 9.3 บาทต่อกิโลกรัม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) โดยอำเภอบ้านโฮ้งเป็นแหล่งปลูกมะม่วงมากที่สุดเ็นจังหวัดลำพูน ซึ่งในปี 2560 จังหวัดลำพูนมีการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีชนิดพืชมะม่วง จำนวน 419 ราย (สำนักงานจังหวัดลำพูน, 2561) ซึ่งในปัจจุบันและอนาคตผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพ คุณภาพ และสุขอนามัยของอาหารที่บริโภคเป็นอย่างมากและมีความต้องการสินค้าที่ได้การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีการขยายตัวมากขึ้น และต้องการทราบแหล่งที่มาหรือแหล่งวัตถุดิบในการที่จะนำมาบริโภค เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงจึงจำเป็นต้องรับ

ผิดชอบต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิต รวมทั้งความพยายามลดความเสี่ยงที่อาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เนื่องจากเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในอำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน พบปัญหาจากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คือ ราคาของผลผลิตมะม่วงมีราคาต่ำเทียบเท่ากับราคาผลผลิตมะม่วงทั่วไป ที่ดินของเกษตรกรไม่มีเอกสารสิทธิ์ และต้นทุนการผลิตที่สูง สาเหตุเหล่านี้เป็นข้อจำกัดที่ทำให้เกษตรกรไม่ได้มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างต่อเนื่อง จากปัญหาดังกล่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรได้ในอนาคต

ดังนั้น การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน จะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และปัญหาของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงที่จะนำไปสู่การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตลอดจนเป็นการค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วง เพื่อที่จะนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ พิจารณาหาข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีต่อไป

วิธีการศึกษา

ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน จำนวนทั้งหมด 207 ราย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (บุญธรรม, 2549) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 ราย เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีค่าความเชื่อมั่น .770 ตามวิธี Cronbach's Alpha ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 วิเคราะห์

ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยแบ่งระดับความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ดังนี้ 1.00 – 11.33 หมายถึงมีความรู้น้อย 11.34 – 21.67 หมายถึงมีความรู้ปานกลาง และ 21.68 – 32.00 หมายถึงมีความรู้มาก และใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ทำการศึกษา

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และการผลิตมะม่วงในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน

เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุประมาณ 60.75 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 218,234.93 บาท/ปี มีภาระหนี้สิน 282,992.65 บาท/ปี ส่วนใหญ่เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับการฝึกอบรม และการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉลี่ย 1 ครั้ง/ปี เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 6.81 ไร่ มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 4 คน มีต้นทุน

การผลิตมะม่วงเฉลี่ย 39,519.61 บาท/ปี และมีรายได้จากการจำหน่ายมะม่วงเฉลี่ย 78,571.47 บาท/ปี (Table 1)

2. ความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับคะแนนความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเฉลี่ย 28.75 คะแนน จากคะแนนทั้งหมด 32 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับมีความรู้มาก โดยเกษตรกรมีระดับคะแนนความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านแหล่งน้ำ 28.25 คะแนน อยู่ในระดับมีความรู้มาก ด้านพื้นที่ปลูก 29.75 คะแนน อยู่ในระดับมีความรู้มาก ด้านการใช้สารเคมีและวัตถุอันตรายทางการเกษตร 31.25 คะแนน อยู่ในระดับมีความรู้มาก ด้านการปฏิบัติและการดูแลรักษาก่อนการเก็บเกี่ยว 31.25 คะแนน อยู่ในระดับมีความรู้มาก ด้านการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว 31.75 คะแนน อยู่ในระดับมีความรู้มาก ด้านการขนย้ายและการเก็บรักษาของผลผลิต 30.50 คะแนน อยู่ในระดับมีความรู้มาก ด้านสุขะลักษณะส่วนบุคคล 29.75 คะแนน อยู่ในระดับมีความรู้มาก และด้านการบันทึกข้อมูล 18.50 คะแนน อยู่ในระดับมีความรู้ปานกลาง ตามลำดับ (Table 2)

Table 1 The personal information, economic, social status and mangoes production of farmers

Variables	Mean	SD
1. Age (year)	60.75	8.67
2. Number of household members (number)	4	1.42
3. Income (bath/year)	218,234.93	274,376.34
4. Debt (bath/year)	282,992.65	641,374.57
5. Received information in the last year (time)	1.15	2.19
6. Training in the last year (time)	0.97	1.42
7. Contact with the government officials in the last year (time)	0.93	1.42
8. Size of land holding (rai)	6.81	8.59
9. Labor (number)	4	2.23
10. Production cost (bath/year)	39,519.61	68,765.41
11. Income from mango planting (bath/year)	78,571.47	183,821.06

Table 2 Level of knowledge in Good Agricultural Practices

Good Agricultural Practices	Scores	Level of knowledge
1. Water source	28.25	high level knowledge
2. Planting area	29.75	high level knowledge
3. Pesticides	31.25	high level knowledge
4. Practice and care before harvest	31.25	high level knowledge
5. Harvesting and postharvest practices	31.75	high level knowledge
6. Handling and storage of produce	30.50	high level knowledge
7. Personal characteristics	29.75	high level knowledge
8. Data recording	18.50	medium level knowledge
Total average	28.75	high level knowledge

Notes: Level knowledge

21.68 – 32.00 score means high level knowledge

11.34 – 21.67 score means medium level knowledge

1.00 – 11.33 score means less level knowledge

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน

การทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุ (Multiple Coefficient of Determination, R^2) มีค่าเท่ากับ 0.530 หมายความว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความผันแปรของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้ร้อยละ 53 ตัวแปรอิสระทั้งหมด 12 ตัวแปร มีจำนวน 2 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่า

จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วงและความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตาม (Table 3)

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน ซึ่งเกษตรกรใช้แรงงานในการผลิตมะม่วงจำนวนมาก ทั้งแรงงานจากภายในครัวเรือน และแรงงานภายนอกครัวเรือน จึงทำให้เกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมาก อาจเนื่องมาจาก เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ในการผลิตมาก จึงทำให้การจัดการดูแลไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในช่วงของการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่จะต้องใช้เวลาระมัดระวัง อีกทั้งเกษตรกรมีการปฏิบัติทางการ

Table 3 Regression coefficient of independent variables related to Good Agricultural Practices of famers

Variables	Coefficient (b)	t	P
Constant	6.569	2.290	0.24
Number of labor	0.743	3.175	0.002
Knowledge in Good Agricultural Practices	1.156	11.370	0.00
$R = .728 \quad R^2 = .530 \quad F = 74.856 \quad \text{Sig of } F = .000$			

Notes : statistical significant at 95% confidence interval ($P < 0.05$)

เกษตรกรที่ดี เพื่อจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัย ต่อผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับฉันทภูมิจิตและพหุ (2558) ทำการศึกษาเรื่องการยอมรับการผลิิตมะม่วงตามหลักเกษตรกรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง พบว่า แรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการยอมรับตามหลักเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม เป็นแรงงานในครัวเรือน ซึ่งพ่อและแม่เป็นแรงงานหลัก ส่วนบุตรเป็นแรงงานเสริมและได้มีการพูดคุยปรึกษากันตลอดเวลา

ความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน เกษตรกรมีความรู้มากในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีโอกาส ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากยิ่งขึ้น อาจเนื่องมาจาก เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งความตระหนักถึงอันตรายจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่จะส่งผลต่อตัวเกษตรกรและผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับยุทธนาและคณะ (2559) ทำการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัย และได้มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแก่เกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีความรู้ ความเข้าใจในการผลิตข้าวปลอดภัย และได้มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากทุกประเด็น

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรพบปัญหามากที่สุด คือ ราคาของผลผลิตมะม่วงมีราคาต่ำ (ร้อยละ 40.6) ซึ่งราคาของผลผลิตมะม่วงที่ได้รับการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีราคาเท่ากับราคาของผลผลิตมะม่วงทั่วไป ซึ่งไม่มีความแตกต่างของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหารองลงมา คือ เอกสารสิทธิ์ที่ดิน (ร้อยละ18) ราคาของต้นที่สูง (ร้อยละ 10.5) และการให้ความรู้ การฝึกอบรม และการติดตามของเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 9) และเกษตรกรได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตลาดและการรวมกลุ่ม เพื่อใช้ในการต่อรอง

ราคาของผลผลิต

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน พบว่า จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วง และความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งมีค่าพหุคูณที่ร้อยละ 53 โดยเกษตรกรที่ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วง (เฉลี่ย 4 คน) และเกษตรกรมีความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมีความรู้มาก (เฉลี่ย 28.75 คะแนน) ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีความรู้ในแต่ละด้านของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมีความรู้มาก (เฉลี่ย 28.25 – 31.75 คะแนน) ยกเว้นด้านการบันทึกข้อมูลที่อยู่ในระดับมีความรู้ปานกลาง (เฉลี่ย 18.50) ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากการศึกษาจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วง โดยเกษตรกรใช้แรงงานทั้งจากภายในครัวเรือนและภายนอกครัวเรือน เฉลี่ย 4 คน ซึ่งเกษตรกรบางรายใช้แรงงานจากภายนอกครัวเรือนทั้งหมด ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตที่สูง ดังนั้นเกษตรกรอาจจะต้องวางแผนในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อลดจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะม่วง จะทำให้ต้นทุนในการผลิตลดลงแต่ยังคงได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2. จากการศึกษาความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในแต่ละด้าน พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีความรู้ในแต่ละด้านของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมีความรู้มาก ยกเว้นด้านการบันทึกข้อมูลที่อยู่ในระดับมีความรู้ปานกลาง ดังนั้นเกษตรกรควรได้รับการอบรม การสาธิตวิธีการบันทึกข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อที่เกษตรกรจะได้นำไปปฏิบัติและเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรเอง ซึ่งเป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการบันทึกข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2561. สถานการณ์การปลูกพืชของลำพูน ปี 2560/61. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- ณัฐวดี จันทร์ทอง และพหล ศักดิ์คະทัศน์. 2562. การยอมรับการผลิตข้าวโพดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรในจังหวัดอ่างทอง. สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2549. สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. จามจุรีโปรดักท์, กรุงเทพฯ.
- ยุทธนา โพธิ์เกตุ, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และ ภรณ์ต่างวิวัฒน์. (2559). การส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแก่เกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารแก่นเกษตร 44 ฉบับพิเศษ 1.
- ศูนย์วิจัยระบบทรัพยากรเกษตร (ศวทก.). 2561. สถานการณ์มะม่วงภาคเหนือตอนบนปีการผลิต 2561/62. (สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2562). Available From: URL: <https://www.carsr.agri.cmu.ac.th/?p=2751>
- สำนักงานจังหวัดลพูน. 2561. แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ. 2561 - 2565) ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. 2563: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. ลำพูน.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2561. สารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตรรายสินค้า ปี 2561. เอกสารสถิติการเกษตรเลขที่ 402: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.